

תוכן עניינים

מבוא.....	ע"מ 3-4
רקע כללי-מצבם של אוכלוסיות מוחלשות בהיבט משפטי והמסתננים.....	ע"מ 5-6
המסתננים- מעמד המשפטי בארץ-----	ע"מ 7-8
מהות הזכות לגישה לערכאות.....	ע"מ 9-10
הפסיקה בישראל וחשיבותה-----	ע"מ 11-13
משפט משווה בעולם -----	ע"מ 14-15
פעילות המתנדבים, הארגונים והעמותות לזכויות אדם למען המסתננים.....	ע"מ 16-19
דרכים והצעות למימוש הזכות.....	ע"מ 20
סיכום ומסקנות.....	ע"מ 21-23
ביבליוגרפיה-----	ע"מ 24

מבוא

הזכות לגישה לערכאות, היא זכות שקבועה בחוקי היסוד של מדינת ישראל. אוכלוסיות מוחלשות במדינה, מתקשות לעמוד על זכותם זו מסיבות שונות.

בחרנו להתמקד באוכלוסיה מוחלשת שהם - המסתננים לישראל, מאחר ואוכלוסיה זו עוסקת בזכויות אדם. זה נושא שנתקלים בו הרבה לאחרונה, לאור כניסתם של מסתננים רבים מאוד לישראל, מסיבות שונות.

נושא זה מעסיק את הציבור, החברה והמנהיגים בישראל, משום הקושי שבהגעתם ארצה, והבעיות הכרוכות בכך, מבחינה משפטית, הומניטארית וחברתית.

בחרנו בנושא זה, כי זו סוגיה זו שמטרידה בעיקר את מערכת המשפט בישראל זמן רב, יוצרת דילמות וקונפליקטים בחברה בישראל, והתמודדות עימה קשה ובעייתית. מצד אחד שמירה על החוק, ומצד שני - שמירה על כבודם, חירותם וזכויותיהם של המסתננים.

בעבודה זו נסקור את המצב הקיים ואת האפשרויות השונות לשיפור מצבם בארץ, באמצעות האפשרות לגשת לערכאות, בזמן שזכות זו לא מתאפשרת להם על פי חוק.

בעבודה זו, יושם הדגש על הדרכים בהן מתמודדים עם תופעת אי היכולת של המסתננים לממש את זכותם להגיש ערכאה. כמו כן ננסה להבין כיצד מתמודדים עם מצב זה, ארגונים לזכויות אדם, עמותות ומערכת

המשפט בישראל, מתוך הבנת הבעייתיות הקיימת.

שאלות רבות נגזרות מנושא זה ואנו ננסה להשיב על השאלות החשובות בעינינו:

כיצד מתמודדת מדינת ישראל עם זכות הגישה לערכאות, למסתננים בישראל?

מהי תרומתם של הארגונים השונים לזכויות אדם, למען המסתננים?

מהם הפתרונות והדרכים הנוספות, האפשרויות לשיפור המצב הקיים?

מתוך השאלות הללו, נגזרת שאלת החקר בעבודה:

מהם דרכי ההתמודדות עם זכות הגישה לערכאות למסתננים בישראל, בהיבט המשפטי?

בהכנת העבודה, נעזר בפסקי-דין הקשורים להיבטים השונים של הסוגיה הנדונה, נעזר בחוקים וצווים של בית המשפט, מאמרים ודוחות וכן בספרים המתארים את מעמדם ומצבם של האוכלוסיות המוחלשות בארצנו.

רקע כללי

במסגרת נושא זה: אוכלוסיות מוחלשות בישראל, ננסה להבין, מהו מושג זה?

מושג זה מתאר מצב חברתי וכלכלי נחות, לעומת רוב האוכלוסייה. מצב נחות שכזה, מתבטא באפליה מתמשכת ונחיתות של שכבות אוכלוסיה שונות, על רקע מין, גזע צבע ולאום. אפליה זו, באה לידי ביטוי, בעיקר בהעדר או באי יכולתו של הפרט לממש זכויותיו הפוליטיות והחברתיות מסיבות כלכליות וחברתיות, כאמור.

האוכלוסיות שנחשבות כמוחלשות בישראל, מגיעות ממגזרים שונים כמו: דתיים, ערבים, עולים חדשים, בני העדה האתיופית, ועוד. ברוב המקרים, מאפיין האוכלוסייה הזו הוא- עוני. בעשור האחרון נחשפה המדינה למסתננים, פליטים שאיבדו בתייהם ורכושם כתוצאה ממנוסתם ממלחמות, והגיעו ארצה משוללי זכויות. כך גם ימצאו עצמם משוללי זכויות, עובדים זרים שבאו לעבוד בארץ, לפרקי זמן קצובים, וקורבנות סחר בנשים.

בקטגוריית האוכלוסיות המוחלשות, ניתן להכניס גם את המוגבלים והנכים וגם אנשים או ילדים בעלי צרכים מיוחדים, אשר אינם מכירים את זכויותיהם ואם מכירים, אז מתקשים לעמוד על זכויותיהם, מפאת מוגבלותם. אנשים נכים שאינם מונגשים, אנשים מוגבלים שצרכיהם הרפואיים נמנעים מהם או מסופקים חלקית, בשל קשיים בירוקרטים או בשל בעיה כלכלית – שהתרופות והעזרים הרפואיים לא מסובסדים ולכן אינם יכולים לעמוד בעלות התרופה.

אנשים עניים – בעלי יכולת כלכלית נמוכה וקשיי פרנסה, אינם נהנים מן הסתם משיון הזדמנויות, בחינוך בדיור, ואחרים. ממעגל עוני, קשה לצאת ולכן נוצרים דורות נוספים וחדשים לעוני למשפחות העניות.

במסגרת מוחלשת וענייה בישראל נמצא גם את המסתננים לארץ ובחלקם הם גם פליטים.

ההסתננות מאפריקה לישראל, החלה באמצע שנות ה-90 והתרחבה, בשנות 2007-2017. כ-65000 איש נכנסו למדינת ישראל על פי נתוני רשות ההגירה והאוכלוסין.

תופעה זו, היוותה בעיה חמורה לממשלת ישראל ולכן הקימה גדר על גבול ישראל מצרים ויזמה חוקים למניעת ההסתננות, כמו כן נבנה מתקן "חולות" שהמסתננים ישהו בו זמנית, עד שימצא פתרון לבעייתם. ראוי לציין שמדינת ישראל הוצפה במסתננים, שהיה קושי להכילם גם כלכלית, ובמציאת דיור כמו גם אי היכולת והרצון של המדינה לקלוט בארצה אנשים שהגיעו אליה שלא כחוק, ממדינה עוינת. ההסתננות נבלמה. אך המדינה מתמודדת עם קיומם של כ-20000 שוהים בלתי חוקיים באזורים שונים בארץ כמו: אשדוד, ירושלים, תל-אביב, ערד ועוד. רובם הגיעו מאריתריאה, סודן, ומדינות נוספות באפריקה-מתוך רצון להימלט מגזר דין מוות בארצם. ההגירה וההסתננות ארצה נבעו מחיים בצל מלחמות, קושי קיומי, רצח עם, משטרים מדכאים, עוני ותחלואה קשים.

מצבם הרפואי של המסתננים היווה סכנה בריאותית לאזרחי המדינה. בבית חולים איכילוב בשנת 2011 אובחנו בבית חולים איכילוב כארבעים חולי מלריה, עשרים חולי שחפת ומידי שנה מאובחנים בבתי החולים כחמישים חולי איידס. צריך לציין שתחלואה כזו נפלה כנטל על מערכת הבריאות בישראל כמו גם סיכנה את חייהם של מאושפזים ובריאות הציבור בכלל. הוחלט על